

Sveriges
Nationella handlingsplan för social delaktighet
2006 - 2008
i kortversion

framställd av Equal-projektet Nätverk mot fattigdom



Foto: Matilda Palmelius under Sociala Missionens Dagkollo

Man löser inte alla problem själv. Men tillsammans kan man nå långt!

Innehåll	sid
Inledning: Finns det fattiga i Sverige?	3
Artikel: Från Lissabon till Gävle	4
Plan mot fattigdom och social utestängning ger ökad tillväxt i EU	6
Kapitel 1. Gemensam strategi för social trygghet och social delaktighet	6
Kapitel 2. Nationell handlingsplan för social delaktighet	7
2.1. Prioriterade områden fram till 2008	7
2.2. Plan för att främja arbete och utbildning för alla	8
2.3. Plan för att öka integrationen	10
2.4. Plan för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden	11
2.5. Plan för att stärka grupper i särskilt utsatta situationer	12
2.6. Bättre styrning	14

Kontakter och information:

Nätverket mot socialt utanförskap (NMU) Hemsida: www.motutanforskap.net

NMU:s sammankallande Jan Olsson, 08-692 60 78, 070-7542684, jan.olsson@koop.se

Göteborg: Fusun Uzuner, 031- 744 01 64, 0706-251969, fusun@kooperativkonsult.coop

Örebro: Ann-Marie Wulfstrand, 019-150025, 070-5516254, ann-mari.wulfstrand-byhlin@verdandi.se

Gävle: Per-Eric Lindberg, 026- 170439 Per-Erik.Lindberg@svenskakyrkan.se

Finns det fattiga i Sverige?

Hur ser den sociala utestängningen ut i Sverige? Och finns det fattigdom i vårt land? Vems bild av detta gäller för sann?

Under de år som har gått sedan år 2000, då Lissabon-strategin beslutades, har den svenska regeringen via statistik presenterat en bild. Bilden har varit att:

- Sverige på de flesta punkter ligger i Europa-topp
- det sociala utanförskapet varit litet, att fattigdom egentligen inte funnits
- svensk skattefinansierad välfärdspolitik är bra som den är
- justeringar behövs men att i stort fungerar vår modell

Kortfattat har regeringens budskap varit: Det går bra för Sverige.

Vi har en delvis annan bild.

Vi inom NMU, som är ett nätverk av personer från olika socialt inriktade organisationer, möter varje dag människor som lever i socialt utanförskap och fattigdom. Vi menar att det går bra för Sverige men inte för alla som finns här.

Som grund för detta påstående finns både rapporter från enskilda organisationer om barnfattigdom, ensamma äldre, flyktingar, hemlösa, våldsutsatta kvinnor, missbrukande, funktionshindrade. Men den viktigaste grunden är erfarenheten hos den miljon människor som arbetar frivilligt och hos de tiotusentals som arbetar betalt inom den sociala ekonomin.

*Styrgruppen
för projektet Nätverk mot fattigdom*

Den sociala ekonomin består av organisationer som arbetar idébaserat och ofta med en stor del frivilligarbete, som inte delar ut vinst, som inte är statliga eller kommunala, som arbetar för ett allmännyttigt eller medlemsnyttigt ändamål. Vi är oftast föreningar, stiftelser, trossamfund, sociala företag. Ibland har man använt begreppet folkrörelse för att beskriva denna del av samhället. Ibland pratar man om Kooperationen. Båda dessa delar finns inom den sociala ekonomin.

Nätverket mot socialt utanförskap (NMU) bildades år 2000 för att på olika sätt arbeta mot den diskriminering som råder. I nätverket ingår ett 30-tal organisationer med bred förankring i samhället och med djupa kunskaper om människors levnadsförhållanden.

NMU har fått ekonomiskt stöd från svenska ESF-rådet (Europeiska socialfonden) för sitt projekt **Nätverk mot fattigdom**, som på olika sätt har arbetat för att motverka utestängande attityder och arbetssätt och

diskriminerande strukturer i samhället. En av de aktiviteter som har genomförts är framställandet av denna kortversion av regeringens handlingsplan för social delaktighet.

I handlingsplanen rapporteras endast sådana åtgärder som regeringen direkt ansvarar för, i form av t.ex. statsbudgeten och lagstiftning. Det innebär att åtgärder som genomförs på lokal och regional nivå inom ramen för kommunernas och landstingens inte ingår.

Frilansjournalisten **Margareta Creutzer** har stått för bearbetning av planen och författande av denna kortversion. Hon har även skrivit den artikel som bifogas och som beskriver nätverksarbete i en svensk kommun - ett exempel på hur lokalt arbete med avstamp i den nationella handlingsplanen kan se ut.
Artikel

Från Lissabon till Gävle

Om att arbeta lokalt utifrån Nationella handlingsplanen för social delaktighet

Den nationella handlingsplanen, som ju utgår från en strategi för tillväxt som EU lade upp i Lissabon år 2000, ger inte så mycket ledning när det gäller hur den konkret ska kunna tillämpas i den lokala vardags-verkligheten. Men i Gävle har man utgått från planen och fått igång ett brett nätverk för att samverka mot fattigdom och utanförskap. På vilket sätt har man använt planen där?

- Jag såg ordet "samarbete"! säger diakonen i Svenska kyrkan i Gävle, Per-Erik Lindberg. Och att ta kontakt med andra parter har vi försökt göra hela tiden genom åren, när vi träffar folk som har kommit i kläm – och det händer rätt ofta. Egentligen började det med att vi såg att vräkningar och hyresskulder ökade väldigt kraftigt. Både Kyrkans fondförvaltning och socialtjänsten delade ut mycket pengar till hjälpbehövande just till hyresutgifter.

Samtidigt hade Personliga ombuden upptäckt en stor brist på ekonomisk rådgivning i kommunen. De menade att deras egen arbetstid till 75 procent gick åt till att reda ut ekonomiska frågor för den de arbetade för. Så Per-Erik Lindberg och Diakonirådet tog initiativ till ett möte med representanter för socialtjänsten och det kommunala bostadsbolaget. Det blev upptakten till nätverket Ekonomiskt kunskapscenter (EKC).

- Handlingsplanen är ju inte någon lag, utan en rekommendation till kommunen och andra aktörer och vi lobbar helt enkelt för att den ska användas, säger Per-Erik Lindberg.

Sedan 2002 finns nu en samverkansgrupp i Gävle bestående av företrädare för Socialtjänsten, Skatteverket, Diakonirådet, Familjeslanten, det allmännyttiga bostadsföretaget Gavlegårdarna, Personliga Ombuden, Försäkringskassan, Studieförbundet, Kronofogdemyndigheten och Konsumentvägledningen. Inom kort ansluter Gävle Energi och Arbetsförmedlingen. (Familjeslanten är en verksamhet i Gävle som ger budgetrådgivning med hjälp av två anställda och som finansieras genom bidrag från bl.a. kommunen, fackföreningar, banker och försäkringsbolag.)

En styrgrupp för EKC bestående av socialchefen, kyrkoherden, en avdelningschef från bostadsbolaget och en från Kronofogdemyndigheten samt ordföranden för Familjeslantén har ansvar för organisation, ekonomi och planering.

- Nätverket träffas var 14:e dag och har diskussioner om principiella frågor, förklarar Per-Erik Lindberg. Alla olika parter som ingår har kontakter med personer som kan råka illa ut och få allvarliga problem, särskilt ekonomiska. En viktig fråga är hur vi kan undvika att reglerna hos olika myndigheter och aktörer krockar och motverkar varandra. Vi försöker också se efter vad som fattas i regeringens handlingsplan, var folk riskerar att falla mellan stolarna.

En individuell fråga kan tas upp på ett möte med nätverket, om den sökande vill det. Det förekommer, men oftast räcker det med att diskutera principfrågan i gruppen.

Nätverket har flera andra grenar i sin verksamhet, såsom information i gymnasieskolan på temat ”Hur man skaffar en lägenhet och behåller den” och en hushållsekonomisk kurs för allmänheten.

Varje part i nätverket bidrar med en arbetstid på mellan två och fyra timmar i veckan, vilket totalt sett representerar en summa av ca 115 000 kronor per år. Kommunen har, efter flera framställningar från EKC, bidragit med 50 000 kronor och en ansökan ligger hos Socialstyrelsen om bidrag från de nya anslagen om lokalt utvecklingsarbete. Förhoppningen är att därigenom kunna anställa en handläggare för EKC. Däremot har man, trots två ansökningar till Svenska ESF-rådet (Europeiska socialfonden), misslyckats med att bli inordnad i en lämplig kategori för att godkännas för bidrag därifrån.

- Vi jobbar för att få till stånd en lokal handlingsplan för Gävle mot fattigdom och social utestängning, säger Per-Erik Lindberg. Och vi har uppmanat kommunstyrelsen att ta ställning till vem som ytterst ska ha ansvar för att det arbete som nätverket utför blir gjort.

En utvärdering av EKC:s verksamhet sker fortlöpande och sammanställs varje år av en oberoende utvärderare. Man har också ett samverkansavtal som utvärderas en gång om året och där större avvikelser ska innebära en omprövning av verksamheten.

Nätverket har utformat ett ”Förväntansdokument” där varje deltagare dels angivit sin insats, i form av representant i nätverket och planerat antal avsatta arbetstimmar, dels helt kort formulerat sin förväntan eller målsättning med deltagandet. Socialtjänsten vill exempelvis genom bättre samverkan ”minska behovet av försörjningsstöd”. Kronofogdemyndigheten vill ”nå nya målgrupper med förebyggande verksamhet, informera om skuldfällor och skuldsanering” och bostadsföretaget vill uppnå ”minskning av avhysningar och ökad medvetenhet om vikten att betala hyran.”

- Alla har ett eget intresse av att medverka. Det är mycket som hänger ihop när det gäller arbete mot utslagning och utanförskap, fast det var för sig handlar om olika saker. Vi har olika motiv, men samma mål.

Margareta Creutzer

Plan mot fattigdom och social utestängning ska ge ökad tillväxt i EU

Vid Europeiska rådets möte i Lissabon år 2000 slogs det fast att konkurrenskraft och tillväxt behöver öka inom EU. En del av vad som krävs för att det ska bli möjligt, konstaterade man, är en ökad sysselsättning, bättre sociala skyddsnät och en hållbar utveckling. Modernisering och förbättring av den sociala tryggheten beskrevs som viktiga steg för att kunna uppnå målsättningen om tillväxt.

Eftersom socialpolitik bedöms som en nationell angelägenhet inom EU lägger sig inte unionen i beslut om lagstiftning på det området. I stället hoppas man på att stimulera till förändring genom att det skapas goda exempel i de olika länderna, som går i linje med slutsatserna vid Lissabonmötet. Därför har medlemsländernas regeringar fått i uppdrag att utarbeta treåriga handlingsplaner för respektive lands arbete mot fattigdom och social utestängning. Handlingsplanen ingår i sin tur i en nationell strategirapport som också ska behandla hur fler människor ska komma in på arbetsmarknaden och dessutom hur man tänker sig att arbeta för hållbara och rimliga pensioner och en hållbar och tillgänglig hälso- och sjukvård och äldreomsorg. Det hela ska redovisas och godkännas av EU-kommissionen. Handlingsplaner skrevs även åren 2001 och 2003 och en genomförande- och uppdateringsrapport 2005.

Detta häfte är en kortversion av *Nationell handlingsplan för social delaktighet*, som är en del av *Sveriges strategirapport för social trygghet och social delaktighet 2006 – 2008*. Fokus ligger därmed på kapitel 2 i strategirapporten, som framför allt handlar om insatser för de grupper som är mest utsatta i samhället.

Handlingsplanens definition av begreppet social utestängning

Social utestängning innebär att människor eller grupper utesluts från eller hindras tillträde till samhällets olika delar. Den kan ses som konsekvensen av ackumulerade sociala problem inom olika områden, men är också ett uttryck för strukturella problem i ett samhälle där individer eller grupper inte har tillträde till vissa samhällsområden.

Social utestängning syftar på icke-deltagande inom viktiga samhällsområden som arbetsmarknad, utbildning, politik och demokratiska processer, kultur, fritidsaktiviteter, sociala relationer och boende.

Kapitel 1.

Gemensam strategi för social trygghet och social delaktighet

I den gemensamma EU-rapporten om social trygghet och delaktighet från 2005 beslutades om ett antal centrala mål, som har varit viktiga utgångspunkter för den svenska handlingsplanen.

Ett genomgående tema för svensk del är stärkt samverkan och partnerskap på samtliga samhällsnivåer, liksom ett tydligt brukarperspektiv. Regeringens arbete med strategirapporten startade också i den andan, med ett informations- och samrådsmöte med företrädare för icke statliga organisationer och arbetsmarknadens parter. Mötet gav upphov till flera goda idéer som tagits till vara i rapporten.

Trots att sysselsättningen väntas stiga i år bedömer regeringen att det krävs fortsatta åtgärder för att minska arbetslösheten, särskilt bland långtidsarbetslösa, ungdomar, invandrade svenskar och personer med funktionshinder. Dessa grupper löper större risk än andra att stå långt från arbetsmarknaden. För de mest utsatta grupperna handlar det om en kombination av insatser inom flera politikområden.

Den generella välfärden bidrar till att minska klyftorna mellan olika grupper i samhället, men den måste kompletteras med riktade stöd till de mest utsatta för att alla ska kunna ingå i samhällsgemenskapen

Hållbar utveckling ska vara ett övergripande mål för de insatser som görs och alla beslut skall utformas så att de tar hänsyn till ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenser.

Regeringen anser också att samarbetet mellan de olika huvudmännen måste förbättras. Den finansiella samordningen måste bli mer flexibel och i större utsträckning kunna anpassas till lokala förhållanden.

Dessutom behöver öppenheten bli större och de berörda parterna ska uppmuntras att delta både i utformningen, genomförandet och övervakningen av politiken.

Kapitel 2.

Nationell handlingsplan för social delaktighet

2.1. Prioriterade områden fram till 2008

De viktigaste områdena under 2006-2008 för att bekämpa fattigdom och social utestängning är hög sysselsättning för både kvinnor och män, bättre integration, att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden och att stärka grupper som befinner sig i särskilt utsatta situationer.

Regeringens mål är att antalet personer som riskerar social och ekonomisk utsatthet skall minska väsentligt till år 2010.

Nätverket mot socialt utanförskap

Om empowerment:

"Vårt samhälle skall vara utformat så att rätten och möjligheten finns för den enskilde att, oavsett i vilken livssituation man befinner sig, kunna använda de egna resurserna för att finna upprättelse, livskraft och utvecklingsvilja."

Arbete

Unga, personer med funktionshinder och personer med utländsk bakgrund har generellt sett arbete i mindre utsträckning och löper större risk än andra att stå långt från arbetsmarknaden.

Enligt Eurostats statistik över arbetslöshet för människor mellan 15 och 24 år är Sverige ett av de västeuropeiska länder som har högst ungdomsarbetslöshet.

De senaste åren har andelen långtidsinskrivna personer med funktionshinder vid arbetsförmedlingen ökat och sysselsättningsgraden har minskat. Det finns dock stora skillnader mellan olika grupper av funktionshindrade när det gäller deras möjligheter på arbetsmarknaden.

Många av de utrikes födda som kom till Sverige under 1990-talet har haft svårt att skaffa sig en egen försörjning. Av ekonomiskt utsatta vuxna personer år 2003 var det cirka en tredjedel som hade utländsk bakgrund.

Hemlöshet

Hemlöshet är ett yttersta uttryck för social utsatthet. Att vara hemlös kan innebära allt från att bo på gatan eller på härbärge till att vara ofrivilligt inneboende hos släkt eller vänner. Problemen är störst i storstäderna. Tre fjärdedelar av de hemlösa är män och en fjärdedel kvinnor. En tredjedel är också föräldrar till barn under 18 år. Det har blivit relativt sett fler kvinnor och utrikes födda bland de hemlösa.

Barn i utsatta situationer

Till denna grupp hör bland annat barn som växer upp i hem där det förekommer fysiskt eller psykiskt våld, barn som försummas, varit utsatta för sexuella övergrepp, barn till missbrukare eller psykiskt sjuka, flyktingbarn som kommer ensamma till Sverige och barn som lever i långvarig ekonomisk utsatthet.

Samtidigt som det pågår en utveckling inom området finns det brister t.ex. när det gäller systematisk uppföljning av insatser, metoderna är ofta inte vetenskapligt utvärderade och kvaliteten på insatser varierar mellan kommunerna. Socialtjänsten har ett omfattande uppdrag när det gäller de utsatta barnen, men resurserna för att klara uppdraget motsvarar inte alltid den ambitionsnivå som finns exempelvis i lagstiftningen.

Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld

Mäns våld mot kvinnor är ett omfattande samhällsproblem och en allvarlig brottslighet. Våld i nära relationer leder många gånger till svåra sociala problem, såsom social isolering, ekonomiska bekymmer, svårigheter med bostadssituationen och sjukskrivningar. Våld mot kvinnor är alltså ett sammansatt problem som berör flera olika politikområden och många olika aktörer.

Den anmälda misshandeln mot kvinnor har ökat med 20 procent i Sverige under de senaste tio åren. Ökningen beror enligt Brottsförebyggande rådet troligen både på att kvinnan i dag i högre grad anmäler misshandel som hon utsatts för och att det faktiska våldet har ökat.

Barn som har bevittnat våld i hemmet har länge varit bortglömda av samhället. Enligt Kommittén mot barnmisshandel har ungefär tio procent av alla barn åtminstone någon gång varit åskådare till sådant våld. Stödet till dessa barn och de som på annat sätt har berörts av brott av - och mot - närstående personer behöver bli bättre.

Missbruksproblem

Den 1 november 2005 hade omkring 21 300 personer någon form av vårdinsats för sina missbruksproblem, lika många som vid samma tidpunkt 2004. Det är en brist att personer med missbruksproblem hänvisas till de insatser som kan erbjudas på hemmaplan, oavsett vårdbehov eller egna önskemål. Kommunerna har dock i större utsträckning än tidigare satsat på olika typer av insatser för olika behov. En annan utvecklingstendens är att kommunerna lägger ett allt större ansvar på den enskilde att söka vård.

2.2. Plan för att främja arbete och utbildning för alla

Regeringen anser att arbete och arbetsgemenskap är nyckelfaktorer när utanförskap och social marginalisering ska bekämpas.

För att rusta unga människor för arbetsmarknaden ska skolan i högre grad erbjuda individuellt anpassat stöd. Tidig upptäckt av svårigheter och åtgärder för att alla ska lära sig att läsa och skriva ska öka möjligheterna att förebygga problem i andra ämnen. Regeringen har också för avsikt att komplettera specialpedagogutbildningen med en speciallärarutbildning.

För att främja barns och elevers lika rättigheter infördes lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever den 1 april 2006.

Insatser med fokus på de grupper som har svårast att få jobb

Regeringen riktar särskilda insatser till framförallt långtidsarbetslösa, ungdomar, svenskar med utländsk bakgrund och personer med funktionshinder.

Ytterligare 11 000 platser skapas i arbetsmarknadspolitiska program och en satsning på ökad kvalitet i arbetsmarknadsutbildning och på utbildning mot bristyrken kommer att genomföras och fler lönebidrag införs.

Regeringen har gett Arbetsmarknadsstyrelsen, Försäkringskassan, Skolverket och Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans skapa en gemensam strategi för hur fler personer med funktionshinder skall kunna försörja sig genom eget arbete.

Handlingsplanen innehåller också en redovisning av regler för sjukskrivning, ersättningsnivåer, villkor och finansiering av sjukförsäkringen, som syftar till att människor i större utsträckning ska börja arbeta igen.

Det sociala företagandets möjligheter

Den sociala ekonomin kan vara en resurs att skapa nya jobb. I Sverige bedrivs företagande inom ramen för den sociala ekonomin främst i kooperativ form. De sociala företagen kombinerar mål om lönsamhet med mål om utveckling och egenmakt för människorna som är delaktiga i verksamheten.

Nätverket mot socialt utanförskap

Om arbetsliv och tillgänglighet:

"Vårt samhälle ska vara utformat så att tillgängligheten är så stor som möjligt samt att man fokuserar detta extra mycket vad gäller arbetslivet, eftersom det är en så avgörande faktor för människors möjlighet till ett bra liv. I denna ambition skall den sociala ekonomins möjligheter utforskas och främjas avsevärt starkare än förr."

Europeiska socialfonden och nationella socialfondsprogrammet

Lissabonstrategin innebär att de mest utsatta gruppernas sysselsättning ska prioriteras och stödjas genom ESF, den Europeiska Socialfondens program. Svenska ESF-rådet är den myndighet som förvaltar och betalar ut ekonomiskt stöd till projekt inom det nationella socialfondsprogrammet, som är beslutat av regeringen och därefter godkänt av EU-kommissionen.

I det nya programmet, som gäller för åren 2007 – 2013, prioriteras projekt som befrämjar kompetensförsörjning och ökat arbetskraftsutbud. Fyra riktlinjer anges:

- kompetensutveckling för sysselsatta för att minska risken för arbetslöshet.

- otraditionella insatser som underlättar för personer som står långt från arbetsmarknaden att få och behålla ett arbete.
- förebygga och motverka diskriminering och utestängning på arbetsmarknaden.
- innovativa insatser för att förebygga långtidssjukskrivningar och underlätta återgång till arbete för personer som är eller har varit långtidssjukskrivna.

En viktig del av ESFs tidigare program har gällt projekt som utgår från s.k. partnerskap, där flera samverkansparter till exempel från offentlig förvaltning, näringsliv eller ideella organisationer gemensamt utvecklar idéer, arbetssätt och metoder för att motverka diskriminerande strukturer i samhället.

En tanke med socialfondsprogrammen är att resultat som kommit ut av de projekt som ingått ska kunna påverka befintliga system och strukturer. Dessa resultat kan t.ex. gälla nya samarbetsmodeller och ny arbetsmetodik.

Det nationella socialfondsprogrammet disponerar totalt 614 miljoner euro och till det kommer nationell medfinansiering med samma summa. Den nationella finansieringen förutsätts huvudsakligen ske inom den ordinarie budgeten, t.ex. i form av avsatt arbetstid.

Ansvar för genomförandet inom området arbete och utbildning:

Kommunen och statliga myndigheter ansvarar för barnomsorg och skola.

Arbetsmarknadsverket består idag av Arbetsmarknadsstyrelsen, som är chefsmyndighet, 20 länsarbetsnämnder samt cirka 325 arbetsförmedlingar. Arbetsmarknadsverket skall dock reformeras från grunden och från den 1 januari 2008 bli en enhetlig myndighetsorganisation.

Försäkringskassan administrerar socialförsäkringen och har även ett samordningsansvar när det gäller rehabilitering.

Arbetsgivaren och **hälso- och sjukvården** har ansvar för genomförandet av rehabiliteringsinsatser. Även **socialtjänsten** har i vissa fall ansvar för rehabiliteringsinsatser.

2.3. Plan för att öka integrationen

Regeringen har antagit en nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna 2006 – 2009 och inrättat delegationen för de mänskliga rättigheterna i Sverige. Fokus i denna handlingsplan ligger på skydd mot diskriminering. Andra frågor som tas upp där är bl.a. funktionshindrades rättigheter, barnets rättigheter, nationella minoriteter och urfolket samerna, mäns våld mot kvinnor inklusive frågor om hedersrelaterat våld och människohandel, rätten till arbete, bostad, hälsa och utbildning, rättsstatliga frågor och asyl- och migrationsfrågor.

Bättre integration på arbetsmarknaden

Arbetslivsinriktade insatser för nykomna invandrare ska börja tidigare än idag och ske parallellt med utbildning i svenska. Kvinnor och män med utländsk bakgrund skall prioriteras till alla arbetsmarknadspolitiska program och möjligheterna för invandrade svenskars företagande ska förbättras.

Myndigheter ska föregå med gott exempel och få till stånd en icke-diskriminerande offentlig upphandling. Regeringen vill motverka diskriminering vid anställning genom ett försök med avidentifierade ansökningshandlingar vid ett antal myndigheter. Den tidigare regeringen beslutade i juli 2006 om en förordning om antidiskrimineringsvillkor i upphandlingskontrakt.

Nätverket mot socialt utanförskap

Om bemötande:

"Vårt samhälle ska systematiskt vara utformat så att de som själva upplever sig vara brukare av tjänster i välfärds-Sverige, har en stark röst i utformningen av politiken och dess genomförande."

Insatser mot diskriminering

Anslaget till Ombudsmannen mot etnisk diskriminering kommer att höjas.

För att människor som beviljas uppehållstillstånd snabbt ska få möjlighet att etablera sig i det svenska samhället satsades under förra året 606 miljoner kronor, som ett tillfälligt stöd till de kommuner som ökade sitt flyktningmottagande. I år har dessutom har schablonersättningen höjts permanent.

Utveckling av segregerade bostadsområden

Erfarenheterna från regeringens storstadsarbete i Stockholm, Göteborg och Malmö kommer att föras vidare till fler kommuner. Ytterligare 20 av de största kommunerna i landet ska få möjlighet att delta och insatser i storstäderna kommer att kunna ske inom strukturfondsprogrammen för 2007-2013, däribland det nationella socialfondsprogrammet.

Samlingslokaler är viktiga för att främja kvinnors och mäns respektive flickors och pojkers kultur- och fritidsengagemang. Regeringen avsätter 3,5 miljoner kronor under 2007 och 2008 för att anpassa de allmänna samlingslokalerna i storstadsområdena till ungdomars kultur- och fritidsformer.

Ansvar för genomförandet av ökad integration:

Integrationspolitiken är sektorsövergripande och särskilda åtgärder för invandrare skall endast förekomma för nyanlända, som har behov av det. Den huvudsakliga tilldelningen av resurser sker inom ramen för den generella politiken.

De myndigheter som är ansvariga för åtgärderna är bl.a. **Arbetsmarknadsverket, Skolverket, Myndigheten för skolutveckling, Högskoleverket** och **Ombudsmannen mot etnisk diskriminering**.

2.4. Plan för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden

Underlätta för enskilda att etablera sig på bostadsmarknaden

Regeringens övergripande uppdrag är att se till att så många människor som möjligt får chans att försörja sig genom eget arbete och på så sätt öka sina möjlighet att skaffa en egen bostad.

Den bostadspolitiska inriktningen innebär att skapa långsiktigt stabila villkor för ägande och byggande av bostäder, liksom att det är viktigt att de bostäder som byggs motsvarar vad som efterfrågas, såsom billiga hyresrätter.

Inom bostadspolitiken har regeringen avsatt 100 miljoner kronor i 2007 års budget för att underlätta för enskilda att etablera sig på bostadsmarknaden genom hyresgarantier. En lagändring har föreslagits som skulle göra det möjligt för kommuner att lämna hyresgarantier för vissa hushåll, för att underlätta för dem att hyra en egen bostad.

Motverka hemlöshet

För att arbetet mot hemlöshet skall bli framgångsrikt på lång sikt måste fler aktörer engageras. Det handlar både om stimulans till lokalt utvecklingsarbete och uppdrag till myndigheter att utveckla kunskap och arbetssätt. Regeringen avsatt 55 550 000 kronor under 2007 och 2008 och fyra mål har satts upp för arbetet under perioden 2007-2009:

1. Alla skall vara garanterade tak över huvudet och erbjudas fortsatta samordnade insatser utifrån individuella behov.
2. Antalet kvinnor respektive män som är intagna eller inskrivna på kriminalvårdsanstalt, behandlingsenhet, har stödboende eller vistas på hem för vård eller boende (HVB) och inte har ordnad bostad inför utskrivning skall minska.

3. Inträde på den ordinarie bostadsmarknaden skall underlättas för kvinnor respektive män som befinner sig i boendetrappor, träningslägenheter eller andra former av boenden som tillhandahålls av socialtjänsten eller andra aktörer.
4. Antalet vräkningar skall minska och inga barn skall vräkas.

Tillgänglighet för personer med funktionshinder

I den nationella handlingsplanen för handikappolitiken fastställs två tydliga mål till 2010 för tillgängligheten: Dels att kollektivtrafiken bör vara tillgänglig, dels att enkelt avhjälpna hinder i lokaler och på allmänna platser, bör vara undanröjda. Plan- och bygglagen har därför ändrats för att förbättra tillgängligheten och Boverket har arbetat fram föreskrifter för hur enkelt avhjälpna hinder ska tas bort.

Ansvar för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden:

Boverket är nationell myndighet för bostadsfrågor.

Kommunerna ansvarar för såväl samhällsplanering som bostadsförsörjning.

Länsstyrelsen bidrar med råd och underlag till planeringen och kan t.ex. ta initiativ till samarbete mellan flera kommuner. Länsstyrelsen ska också särskilt uppmärksamma äldres och funktionshindrades behov.

Socialstyrelsen ansvarar för att leda, samordna och koordinera genomförandet av regeringens strategi för att motverka hemlöshet i samråd med berörda myndigheter och organisationer. Socialstyrelsen genomför också regelbundet kartläggningar av hemlöshetens omfattning.

Ideella organisationer bör på nationell nivå ha möjlighet att delta i utvecklingsarbetet för att finna nya former för att delta i arbetet för att motverka hemlöshet.

Kronofogdemyndigheten har fått i uppdrag att utveckla statistiken över vräkningar i Sverige. Uppdraget skall redovisas 1 januari 2009.

Frivilligorganisationerna menar att grundorsaken till hemlösheten är att socialt utsatta grupper utestängs från den ordinarie bostadsmarknaden. Organisationerna lyfter fram behovet av att utveckla värdiga alternativa boendeformer för personer som har en mångfacetterad problematik, liksom vikten av att öppna den ordinarie bostadsmarknaden för dem som är utestängda därifrån på grund av skuldsättning, avsaknad av inkomst och liknande.

2.5 Plan för att stärka grupper i särskilt utsatta situationer

För att samhällets resurser även skall nå dem som befinner sig i en särskilt utsatt situation, behöver den generella välfärdspolitiken kompletteras med riktade insatser till individer och grupper när det gäller grundläggande behov såsom arbete, bostad, utbildning och en meningsfull fritid.

Barn i utsatta situationer

I projektet Barns Behov i Centrum har Socialstyrelsen tagit fram ett enhetligt dokumentationssystem för socialtjänstens arbete med att utreda barns och ungas behov och för att följa upp insatser. Barns Behov i Centrum förs för närvarande ut i kommunerna.

Socialstyrelsen har också i samverkan med Rikspolisstyrelsen och Myndigheten för skolutveckling arbetat fram en strategi för att samverka i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att göra det.

Ansvar för flyktingbarn som kommer ensamma till Sverige fördes över till kommunerna från Migrationsverket den 1 juli 2006. Bedömningen är att socialtjänsten har bättre kompetens att ta hand om dem under tiden som deras asylansökan prövas.

Regeringen genomför en treårig försöksverksamhet under 2006-2008 för att, tillsammans med socialtjänsten, utveckla och pröva en förstärkt vårdkedja inom ungdomsvården.

Regeringen vill också utveckla fritidsverksamhet och drogfria lokaler för ungdomar i riskmiljöer. 40 miljoner kronor har avsatt under 2006 och 85 miljoner under 2007. Ungdomsstyrelsen har i uppdrag att genomföra satsningen.

Våldsutsatta kvinnor och deras barn samt hedersrelaterat våld

I arbetet för att motverka kvinnors utsatthet verkar regeringen inom flera olika politikområden. För att stärka stödet till kvinnor utsatta för våld och deras barn satsades drygt 100 miljoner kronor under 2006.

Regeringen föreslår en skärpning av socialtjänstlagen så att socialnämndens ansvar för att ge stöd och hjälp till brottsoffer, främst våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnar våld, framgår tydligare. 2006 bildades ett nationellt kunskapscentrum för frågor om mäns våld mot kvinnor.

På senare år har också den allvarliga problematiken med så kallat hedersrelaterat våld och förtryck, som drabbar främst flickor och unga kvinnor men även pojkar och unga män, börjat uppmärksammas. Regeringen har under 2003-2007 satsat 200 miljoner kronor för åtgärder för att motverka detta förtryck mot barn och unga.

Förstärkt vård för personer med missbruk

Regeringens målsättning är att antalet kvinnor och män med missbruksproblem, oavsett etnisk bakgrund, som genomgår behandling skall öka. I de nationella alkohol- och narkotika-handlingsplanerna, som sträcker sig till 2010, understryker man att vård måste vara tillgänglig och av god kvalitet. Insatser mot missbruk skall vara uthålliga och långsiktiga och bygga på ett vårdkedjeperspektiv.

Regeringen genomför under 2005 och 2007 en treårig satsning kallad Ett kontrakt för livet, för att stimulera kommuner och andra aktörer att utveckla och stärka missbrukarvården. Satsningen omfattar sammanlagt 820 miljoner kronor. Av dem är 350 miljoner avsatta för direkt stöd till kommunerna för att utveckla en specialiserad och integrerad missbrukarvård, införa en behandlingsgaranti för snabbare insatser och att utveckla individuella vårdplaner.

Andra delar av satsningen är avsedda för insatser inom kriminalvården. För att förbättra vårdinnehållet i LVM-vården, även eftervården, är 300 miljoner kronor avdelade. Dessutom pågår en treårig försöksverksamhet i ett begränsat antal kommuner och LVM-hem för att utveckla en modell för en förstärkt vårdkedja.

För att höja kvaliteten i missbruks- och beroendevården har Socialstyrelsen tagit fram riktlinjer som bygger på kunskapssammanställningar och på synpunkter från ett stort antal remissinstanser, bl.a. ett flertal brukarorganisationer.

En grupp som har svårt att få sina behov tillgodosedda är personer med missbruksproblem som samtidigt har psykiska problem. Mobilisering mot narkotika och den nationella psykiatrisamordnaren har tillsammans presenterat ett 10-punktsprogram för vården av personer med dessa dubbla problem. Programmet distribuerades till alla kommuner och landsting under hösten 2005.

Nätverket mot socialt utanförskap

Om brukarmedverkan:

Vårt samhälle skall vara utformat så att den som befinner sig i en utsatt position inte skall bemötas med okunskap, nedlåtande attityder och fördomar, utan att man istället får en ärlig chans att starta en relation som bygger på respekt och tillit.

Personer med psykiska funktionshinder

Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att fortsätta det arbete som den nationella psykiatrisamordnaren tidigare satt igång. Inom det särskilda projektet Nationellt utvecklingsstöd till verksamheter för människor med psykiska sjukdomar och funktionshinder (NU!-projektet) kommer

Socialstyrelsen bland annat att ge fortsatt stöd till de utvecklingsprojekt som startades runt om i landet och att sprida kunskap och erfarenheter från verksamheten.

Regeringen satsar, utöver tidigare beslutade ca 90 miljoner kronor, ytterligare 20 miljoner per år under 2007 och 2008 för att utöka verksamheten med personliga ombud till personer som lever med omfattande psykiska funktionshinder.

Ansvar för att stärka grupper i särskilt utsatta situationer:

Kommunernas socialtjänst har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får den hjälp och det stöd de behöver. Socialtjänsten ska också ingripa till skydd för barn i utsatta situationer. Barnets bästa och barnets rätt att komma till tals ska vara självklara utgångspunkter. Ambitionen är att brukarperspektivet lika självklart skall genomsyra alla beslut och alla insatser som rör enskilda människor.

De statliga myndigheter som är ansvariga för att genomföra de åtgärder som nämns här är främst **länsstyrelserna, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse** och **Kriminalvården**.

2.6 Bättre styrning

Det gemensamma **mål för god styrning** som EU:s medlemsstater har kommit överens om är:

”att arbetet för social delaktighet är väl koordinerat och effektivt, involverar alla samhällsnivåer och relevanta aktörer, inklusive människor med erfarenhet av fattigdom, är integrerat i alla relevanta politikområden inklusive den ekonomiska politiken samt i programmen för strukturfonder, särskilt Europeiska socialfonden”.

Mobilisering av samtliga aktörer

Regeringen försöker mobilisera samtliga aktörer i arbetet mot ekonomisk och social utsatthet genom att uppmuntra och stödja lokala processer, såsom partnerskap mellan kommuner, myndigheter och organisationer. Regeringens egen modell för samråd är tänkt att inspirera till samrådsformer på lokal och regional nivå och att utgöra ett gott exempel på hur sådant arbete kan gå till.

Mot bakgrund av 2003 års nationella handlingsplan beslutade regeringen att det skall finnas en delegation för brukarinflytande i sociala utvecklingsfrågor inom Socialdepartementet, med folkhälso- och socialtjänstministern som ordförande. Brukardelegationen har nu funnits i tre år och består av representanter utsedda av Nätverket mot socialt utanförskap och en representant vardera från Sveriges Kommuner och Landsting och från Socialstyrelsen. Delegationens arbete är inriktat på särskilt utsatta brukare. Den sammanträder fyra gånger om året och fungerar mellan mötestillfällena som ett nätverk. Brukardelegationen arrangerar också seminarier på olika platser i landet för att lyfta fram de mest utsattas situation och peka på problem och lösningar.

Social delaktighet är ett övergripande syfte för många politikområden

Att bidra till social delaktighet är en uppgift för ett stort antal politikområden och ska vara en självklar utgångspunkt vid beslutsfattande. Exempel på sådana områden är socialpolitik, arbetsmarknads- politik, bostads-, utbildnings- och integrationspolitik, kulturpolitik, handikapp-, barn-, ungdoms-, jämställdhets- och kriminalpolitik.

Europeiska socialfondens verksamhet spänner på samma sätt över flera politikområden och social delaktighet är en viktig utgångspunkt i fondens arbete. I en utvärdering av Socialfondens Mål 3-program för perioden 2000-2006 görs bedömningen att den individualiserade utformningen av insatserna har varit framgångsrik och att projekten i hög grad har bidragit till deltagarnas känsla av egenmakt och självförtroende.

Nätverket mot socialt utanförskap

Om samverkan:

"Vårt samhälle ska vara utformat så att demokratins båda ben;

1. den representativa (de folkvalda församlingarna)

och

2. deltagardemokratien (folkets sammanslutningar) har verkliga förutsättningar att fungera väl, utifrån sina olika identiteter."